

Гончар В.І.,
асистент кафедри маркетингу, інновацій і регіонального розвитку,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ЕКОНОМІЧНА ЄМНІСТЬ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО РИНКУ УКРАЇНИ ТА МЕХАНІЗМИ ЇЇ РЕГУЛЮВАННЯ

Гончар В.І. Економічна ємність фармацевтичного ринку України та механізми її регулювання. У статті визначено кількісні і якісні оцінки економічної ємності фармацевтичного ринку України. Встановлено, що вона формується переважно за рахунок імпортованих товарів. Вітчизняне виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів виявляє більшу стійкість до внутрішніх і зовнішніх шоків порівняно з переробною промисловістю і промисловістю загалом. Протягом 2011-2017 років економічна ємність основних видів препаратів лікарських зросла, а їх конкурентоспроможність забезпечується ціновими перевагами порівняно з зарубіжними аналогами. Показано, що кількісні показники зростання фармацевтичного ринку вступають у суперечність із його якісними оцінками. Механізми регулювання економічної ємності фармацевтичного ринку зводяться до розробки і реалізації програм імпортозаміщення лікарських засобів, розбудови інноваційної інфраструктури, створення науково-виробничих кластерів, дотримання стандартів GMP, стратегічного планування інноваційного портфеля нової продукції для ринку відповідно до його потреб.

Ключові слова: механізми регулювання, економічна ємність, фармацевтичний ринок, виробництво, продукти, товари, імпорт, інновації.

Гончар В.І. Экономическая емкость фармацевтического рынка Украины и механизмы ее регулирования. В статье определены количественные и качественные оценки экономической емкости фармацевтического рынка Украины. Установлено, что она формируется в основном за счет импортируемых товаров. Отечественное производство основных фармацевтических продуктов и фармацевтических препаратов демонстрирует большую устойчивость к внутренним и внешним шокам по сравнению с перерабатывающей промышленностью и промышленностью в целом. В течение 2011-2017 годов экономическая емкость основных видов препаратов лекарственных выросла, а их конкурентоспособность обеспечивается ценовыми преимуществами по сравнению с зарубежными аналогами. Показано, что количественные показатели роста фармацевтического рынка вступают в противоречие с его качественными оценками. Механизмы регулирования экономической емкости фармацевтического рынка сводятся к разработке и реализации программ импортозамещения лекарственных средств, развитию инновационной инфраструктуры, созданию научно-производственных кластеров, соблюдению стандартов GMP, стратегическому планированию инновационного портфеля новой продукции для рынка в соответствии с его потребностями.

Ключевые слова: механизмы регулирования, экономическая емкость, фармацевтический рынок, производство, продукты, товары, импорт, инновации.

Honchar V.I. Economic capacity of the pharmaceutical market of Ukraine and mechanisms of its regulation. The article identifies quantitative and qualitative estimates of the economic capacity of the pharmaceutical market of Ukraine. It is established that it is formed mainly due to imported goods. Domestic production of basic pharmaceutical products and pharmaceuticals is more resistant to internal and external shocks compared to the processing industry and industry in general. Market capacity is defined as the potential volume of sales of goods on the market for a certain period at a given price level and the ratio of supply and demand for goods, the state of the general market situation, household income and business activity. The main segments of the pharmaceutical market of Ukraine are hospital (circulation of medicines at medical institutions, hospitals, clinics and hospitals) and retail. The market share of the hospital is small and continues to decline due to limited budget funding for health care. The goods of the retail market are: medicines, medical devices, cosmetics, dietary supplements. During 2011-2017, the economic capacity of the main types of drugs increased (excluding antibiotics and drugs containing: penicillin's or their derivatives, other antibiotics, insulin, iodine or its compounds, chitin), and their competitiveness is ensured by price advantages over foreign analogues. Despite the positive aspects, the production of generics hinders the innovative way of development of the national economy. Quantitative growth rates of the pharmaceutical market contradict its qualitative estimates: import dependence, own production of generics, production of traditional pharmaceutical products, introduction of innovations in the form of new products for the enterprise, high resale of goods on the wholesale market with their slow turnover. Mechanisms for regulating the economic capacity of the pharmaceutical market are reduced to the development and implementation of programs for import substitution of drugs, development of innovation infrastructure, creation of research and production clusters, compliance with GMP standards, strategic planning of innovation portfolio of new products for the market.

Key words: regulatory mechanisms, economic capacity, pharmaceutical market, production, products, goods, imports, innovations.

Постановка проблеми. Фармацевтичний ринок України посідає важливе місце у структурі національної економіки. Його розвиток уособлює стан конкурентного середовища в країні, її експортно-імпортний потенціал, гостроту проблеми забезпечення національної безпеки, рівень життя населення та його соціального захисту. Забезпечення потреби людини у реалізації права на охорону здоров'я, фізичної і фінансової доступності якісних лікарських засобів концентрує у собі поняття економічної ємності фармацевтичного ринку. Ємність ринку визначається як потенційно можливий обсяг реалізації товару на ринку за певний період при даному рівні цін і співвідношенні пропозиції і попиту на товар, стані загальної кон'юнктури ринку, доходів населення та ділової активності [1, с. 9].

Аналіз останніх досліджень і публікацій з цієї проблеми. Проблеми формування економічної ємності фармацевтичного ринку знаходяться у центрі уваги багатьох вчених. Мінцер О. П., Бабінцева Л. Ю. наголошують на незадовільному стані інформатизації охорони здоров'я як джерела її оцінки, що потребує використання складних моделей [2, с. 124]. Мнушко З. М., Попова Ю. В., Тіманюк І. В. розроблено багаточасову штучну нейронну мережу для прогнозування економічної ємності фармацевтичного ринку [3, с. 72]. Дискусійні аспекти трактування її сутності є об'єктом уваги таких авторів, як Воскобойник Ю. П., Гаваза Є. В., Жуковська О. А., Нікітіна П. А., Пересацько Г. О. Другий аспект досліджуваної проблеми пов'язаний із визначенням дефініцій управлінських категорій. Голубка В. М. трактує державне регулювання фармацевтичного ринку як систему цілеспрямованих заходів долання кон'юнктурних ринкових дисбалансів з оптимізацією задоволення інтересів його учасників та конструктивними впливами на ситуацію в країні загалом [4, с. 23]. А механізми регулювання фармацевтичного ринку трактуються даним автором як конкретні інструменти регуляторного впливу на його учасників та результуючі кон'юнктурні характеристики, що через взаємодію з відповідним забезпеченням (інституційним, інформаційним, кадровим та фінансовим) дозволяють досягати задекларованих цілей. Високо оцінюючи науковий доробок зазначених авторів, слід визнати недостатню увагу до регулювання економічної ємності фармацевтичного ринку.

Формулювання завдання дослідження. Метою дослідження є визначення кількісних і якісних оцінок економічної ємності фармацевтичного ринку України та розробка рекомендацій з її збільшення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для кількісної оцінки економічної ємності ринків використовують різні методи, основними із яких є: виробничий; галузевого росту; індекс дослідницької панелі; індекс купівельної спроможності; норми витрачання товару; сумування первинних, повторних та додаткових продажів [5, с. 332]. В умовах невизначеності може застосовуватися інтервальна модель оцінки ринкової частки компанії [6, с. 548]. Економічна ємність ринків аналізується у розрізі окремих сегментів, товарів і товарних груп. Також необхідно враховувати, що цінності клієнта на ринку фармацевтичної продукції також формують соціально-культурні норми, традиції, рівень інформованості, минулий досвід споживачів, ставлення до реклами в засобах масової інформації, аптеках, лікувально-профілактичних установах тощо [7, с. 605].

Основними сегментами фармацевтичного ринку України є госпітальний (обіг лікувальних засобів при медичних установах, лікарнях, поліклініках та стаціонарах) та роздрібний [8, с. 30]. Частка госпітального ринку є незначною (не більше 10%) і продовжує скорочуватися з причини обмеженого бюджетного фінансування охорони здоров'я. Товарами роздрібного ринку є: лікувальні засоби, вироби медичного призначення, косметичні засоби, дієтичні добавки [9, с. 179]. Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів – це галузь національної економіки, яка потужно розвивається, розпочинаючи з 2007 року (табл. 1).

Протягом досліджуваного одинадцятирічного періоду спад спостерігався тільки тричі: у 2008 році (на 3,4%), у 2011 році (на 1,4%), у 2015 році (на 8,1%). Падіння обсягів виробництва фармацевтичної промисловості у 2008 і 2015 роках було менше, ніж у промисловості і переробній промисловості. Падіння у 2011 році мало місце на фоні зростання обсягів виробництва у промисловості (на 8,0%) і переробній промисловості (на 9,6%). Натомість у 2013 і 2014 роках приріст виробництва фармацевтичної промисловості склав відповідно 11,8% і 1,9% на фоні скорочення

Таблиця 1

Індекси промислової продукції за видами діяльності за 2007-2017 роки, відсотків до попереднього року

Вид економічної діяльності	Код за КВЕД-2010	2007	2008	2009	2010	2011
Промисловість	В+С+D	107,1	95,0	79,4	112,0	108,0
Переробна промисловість	С	110,5	94,6	73,3	116,2	109,6
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	21	107,2	96,6	108,0	115,9	98,6

Продовження табл. 1

Вид економічної діяльності	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Промисловість	99,5	95,7	89,9	87,7	104,0	101,1
Переробна промисловість	98,0	92,7	90,7	86,9	105,6	105,2
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	107,2	111,8	101,9	91,9	110,4	103,6

Джерело: побудовано за даними [10]

обсягів виробництва у промисловості і переробній промисловості. Зазначені висновки підтверджуються даними про виробництво окремих видів фармацевтичної продукції (табл. 2).

Починаючи з 2012 року в Україні на зазначених сегментах ринку спостерігається поштовх. У 2014 році спостерігалися найбільші обсяги виробництва: препарати лікарські, що містять інші антибіотики, – 1269 т., що на 65% більше обсягів 2011 року; препарати лікарські, що містять кортикостероїдні гормони, їх похідні та структурні аналоги, – 112 т. (приріст 28%). Максимальний обсяг виробництва препаратів лікарських інших мав місце у 2013 році (46,4 тис. т., приріст до 2011 р. 26%). У наступні роки темпи зростання уповільнилися, у 2015 році мало місце скорочення обсягів виробництва до попереднього року за усіма видами продукції, максимальне – за препаратами лікарськими, що містять кортикостероїдні гормони, їх похідні та структурні аналоги (на 25%). Проте обсяг виробництва 2017 року значно перевищує базисні показники 2011 року: препарати лікарські, що містять інші антибіотики, – на 50%; препарати лікарські, що містять кортикостероїдні гормони, їх похідні та структурні аналоги, – на 32%, препарати лікарські інші – на 27%.

Одним із пояснень зазначеної ситуації є загальносвітова тенденція зростання обсягів продажів генериків, до якої вдало долучилася Україна. Попри позитивні сторони, виробництво генериків стримує інноваційний шлях розвитку національної економіки. Проте кількість інноваційно активних підприємств фармацевтичної галузі є достатньо високою. За підсумками 2017 року за КВЕД 21 «Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів» 35 підприємств із 65 (53,8%) займалися інноваційною діяльністю, із них витрачали кошти на: внутрішні НДР – 16, зовнішні НДР – 13, придбання машин, обладнання та програмного забезпечення – 15, придбання інших зовнішніх знань – 6, інше – 12. Впроваджували інновації 31 підприємство, у т.ч. інноваційні процеси – 10 (з них маловідходні, ресурсозберігаючі – 3), інноваційні види продукції – 21 (з них нові для ринку – 4). Реалізували інноваційну продукцію 29 підприємств,

у т.ч. нову для ринку – 8, нову тільки для підприємства – 25. Обсяг реалізованої інноваційної продукції, представленої фармацевтичними продуктами і фармацевтичними препаратами, склав 476,5 млн. грн., або 1,6% до загального обсягу реалізованої продукції промисловими підприємствами (у т.ч. продукція, що була новою для ринку – 3,6%, новою тільки для підприємства – 96,4%).

Вітчизняні виробники розширили асортимент лікарських засобів, при цьому їх ціна значно менша порівняно з зарубіжними аналогами (табл. 3).

За середніми щомісячними даними ціна імпортованих антибіотиків складає 93,0 грн., а вітчизняних – 13,92 грн., що у 6,68 разів менше. Проте протягом 2013-2017 років обсяг виробництва антибіотиків скоротився із 168122,5 тис. грн. до 73558,9 тис. грн., або у 2,28 разів, а у фізичному вираженні ще більше – із 176682 кг до 20982 кг, або у 8,42 разів. Судинорозширювальні імпортовані засоби коштують 44,94 грн., а вітчизняні – 9,28 грн., що у 4,84 разів менше. Ціна жарознижувальних та знеболювальних (11,58 грн.) у 1,75 разів вище порівняно з вітчизняними (6,61 грн.).

Цінова конкуренція є вагомим аргументом для вибору споживачем вітчизняних лікарських засобів, які відпускаються без рецепта. Для рецептурних препаратів дія об'єктивних ринкових законів обмежується призначенням лікарів, які можуть мати матеріальну зацікавленість у призначенні імпортованих лікарських засобів. Але рецептурна система покликана обмежити самолікування, яке є дуже поширеним серед українців.

У 2017 році обсяг оптового товарообороту продуктів фармацевтичних основних та препаратів фармацевтичних склав 112528,2 млн. грн, або 5,9% його загальної вартості, у т.ч. частка товарів, які вироблені на території України, склала лише 25,4%. Із загального обсягу товарообороту продано іншим підприємствам оптової торгівлі товарів на суму 63961,2 млн. грн., тобто ланковість перепродажу товару є дуже високою – 2,3 рази. Вартість товарних запасів фармацевтичної продукції складала 18752,7 млн. грн., тобто оборотність не дуже швидка – 6 оборотів на рік, а тривалість обороту близько 60 днів.

Таблиця 2

Виробництво окремих видів фармацевтичної продукції за 2011–2017 роки

Найменування продукції за Номенклатурою продукції промисловості (НПП)	Кількість виробленої продукції (валове виробництво)						
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Препарати лікарські, що містять інші антибіотики, розфасовані для роздрібного продажу, т.	769	868	861	1269	1218	1186	1157
– базисні індекси, частка од.	1	1,13	1,12	1,65	1,58	1,54	1,50
– ланцюгові індекси, частка од.	-	1,13	0,99	1,47	0,96	0,97	0,98
Препарати лікарські, що містять кортикостероїдні гормони, їх похідні та структурні аналоги, і не містять антибіотики, т.	87,7	92,3	92,2	112	84,2	111	116
– базисні індекси, частка од.	1	1,05	1,05	1,28	0,96	1,27	1,32
– ланцюгові індекси, частка од.	-	1,05	1,00	1,21	0,75	1,32	1,05
Препарати лікарські інші, розфасовані для роздрібного продажу, тис. т.	36,8	40,3	46,4	43,2	41,3	46	46,9
Індекси, частка од.	1	1,10	1,26	1,17	1,12	1,25	1,27
Індекси, частка од.	-	1,10	1,15	0,93	0,96	1,11	1,02

Джерело: побудовано за даними [10]

Середні споживчі ціни на фармацевтичні товари по Україні у 2017 році, грн.

№ п/п	Товари (послуги)-представники	Одиниця вимірювання	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень
1	Антибіотики	10 табл., капсул						
2	– вітчизняні		13,58	13,67	13,65	13,69	13,80	13,95
3	– імпорتنі		91,60	91,35	91,11	91,25	91,60	91,86
4	Судинорозширювальні	10 табл., капсул						
5	– засоби вітчизняні		9,04	9,10	9,09	9,09	9,19	9,26
6	– засоби імпорتنі		43,91	44,11	44,41	44,66	44,95	45,00
7	Жарознижувальні та знеболювальні							
8	– препарати вітчизняні	10 табл.	6,27	6,31	6,30	6,38	6,44	6,50
9	– препарати імпорتنі	1 пакетик	11,39	11,48	11,43	11,46	11,41	11,33

Продовження табл. 3

№ п/п	Товари (послуги)-представники	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень	Середнє
1	Антибіотики							
2	– вітчизняні	14,03	14,03	14,05	14,08	14,21	14,30	13,92
3	– імпорتنі	92,50	92,71	93,24	95,03	96,19	97,51	93,00
4	Судинорозширювальні							
5	– засоби вітчизняні	9,29	9,29	9,37	9,48	9,56	9,65	9,28
6	– засоби імпорتنі	44,96	45,08	45,17	45,31	45,59	46,07	44,94
7	Жарознижувальні та знеболювальні							
8	– препарати вітчизняні	6,56	6,66	6,83	6,91	7,06	7,13	6,61
9	– препарати імпорتنі	11,34	11,41	11,53	11,86	12,08	12,22	11,58

Джерело: побудовано за даними [11]

Значний обсяг даних, які необхідні для оцінки економічної смислості фармацевтичного ринку, не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України “Про державну статистику” щодо конфіденційності статистичної інформації. Із розміщеної на офіційному сайті Державної служби статистики України інформації щодо виробництва промислової продукції за видами за 2013-2017 роки можна виділити такі групи фармацевтичної продукції:

1 група – збільшення обсягів виробництва:

солі четвертинні та гідроксиди амонію; лецитини та інші фосфоаміноліпіди, визначеного або невизначеного хімічного складу – із 6434480 кг до 13228544 кг, або вдвічі;

кров людська; кров тварин, приготовлена для терапевтичного, профілактичного чи діагностичного застосування; токсини; інші культури мікроорганізмів (крім дріжджів) – із 28117 кг у 2015 році до 34271 кг у 2016 році, або у 1,21 разів;

препарати лікарські, що містять кортикостероїдні гормони, їх похідні та структурні аналоги, і не містять антибіотики, для терапевтичного або профілактичного застосування, в дозованому вигляді чи розфасовані для роздрібного продажу, – із 84206 кг у 2015 році до 115945 кг у 2017 році, або у 1,38 разів;

препарати лікарські інші, що містять вітаміни чи провітаміни, їх похідні та суміші, для терапевтичного або профілактичного застосування, в дозованому вигляді чи розфасовані для роздрібного продажу, – 1501659 кг у 2015 році до 1738055 кг у 2017 році, або на 15,7%;

препарати лікарські інші, що містять змішані чи незмішані продукти, розфасовані для роздрібного продажу, – із 41292126 кг у 2015 році до 46859418 кг у 2017 році, або на 13,5%;

сироватки імунні, продукти імунологічні інші (які беруть участь у регуляції імунологічних процесів) та фракції крові інші, – із 7053 кг у 2016 році до 18449 кг у 2017 році, або у 2,6 разів;

препарати протизаплідні хімічні на основі гормонів або сперміцидів, – кг із 631 кг у 2016 році до 1155 кг у 2017 році, або у 1,83 разів;

препарати контрастні для рентгенологічних обстежень, реактиви діагностичні для введення хворим, – 52927 кг у 2015 році до 58881 кг у 2017 році, або на 11,2%.

2 група – скорочення обсягів виробництва:

препарати лікарські, що містять пеніциліни або їх похідні, які мають структуру пеніциланової кислоти, чи містять стрептоміцини або їх похідні, у дозованому вигляді чи розфасовані для роздрібного продажу – із 52113 кг у 2015 році до 46901 кг у 2017 році, або на 10%;

препарати лікарські, що містять інші антибіотики, розфасовані для роздрібного продажу, – із 1217557 кг у 2015 році до 1156845 кг у 2017 році, або на 5%;

препарати лікарські, що містять інсулін і не містять інші антибіотики, для терапевтичного або профілактичного застосування, в дозованому вигляді чи розфасовані для роздрібного продажу – із 33432 кг у 2015 році до 20374 кг у 2017 році, або на 39%;

препарати лікарські інші (що містять йод або його сполуки, хітин та т. ін.), для терапевтичного або профілактичного використання, не розфасовані для роздрібного продажу, - із 537067 кг у 2015 році до 166509 кг у 2017 році, або у 3,2 рази;

вакцини, які застосовуються у ветеринарії, - із 236670 кг у 2015 році до 124221 кг у 2017 році, або у 1,9 разів;

матеріали перев'язувальні клейкі чи матеріали подібні, просочені чи покриті фармацевтичними речовинами, для роздрібного продажу, - із 174700 кг у 2015 році до 115112 кг у 2017 році, або на 34,1%;

вата, марля та матеріали подібні, просочені чи покриті фармацевтичними речовинами, розфасовані для роздрібного продажу, (крім вати за позиціями 13.99.14.00 та 17.22.12.40), - із 1448009 кг до 1411850 кг, або на 2,5%.

Зазначені показники динаміки свідчать про високу варіабельність обсягів виробництва, як додатну, так і від'ємну. Це може сигналізувати або про нестійкість споживчого попиту, або про обмеження виробничих можливостей.

За підсумками 2017 року розкрито інформацію про обсяг випуску у розрізі окремих видів фармацевтичної продукції у сумі 26165,3 млн. грн., що становить 91,4% від оптового товарообороту виробленої в Україні (28621,4 млн. грн.). Найбільший обсяг (20365,3 млн. грн) і частка (77,83%) приходить на препарати лікарські інші, що містять змішані чи незмішані продукти, розфасовані для роздрібного продажу. Значно менша питома вага приходить на препарати лікарські, що містять:

інші антибіотики, розфасовані для роздрібного продажу - 8,11%;

алкалоїди або їх похідні, розфасовані для роздрібного продажу - 3,94%;

вітаміни чи провітаміни, їх похідні та суміші, для терапевтичного або профілактичного застосування, в дозованому вигляді чи розфасовані для роздрібного продажу - 2,62%;

кортикостероїди гормони, їх похідні та структурні аналоги, і не містять антибіотики, для терапевтичного або профілактичного застосування, в дозованому вигляді чи розфасовані для роздрібного продажу - 2,10%;

солі четвертинні та гідроксиди амонію; лецитини та інші фосфоаміноліпіди, визначеного або невизначеного хімічного складу - 1,51%.

Частка позицій по іншим видам продукції менше 1%.

Продукція, про яку йшлося вище, є переважно традиційною для ринку. Інноваційні підходи до формування продуктового асортименту використовуються недостатньо. Погоджуємося з Жадько С. В., що зміц-

нення конкурентоспроможності фармацевтичної галузі потребує формування інноваційного портфелю фармацевтичних підприємств, стратегічного планування впровадження ними нових лікарських засобів. Розробка виробничої програми випуску фармацевтичної продукції має ґрунтуватися на результатах маркетингового дослідження ринку, вивченні динаміки захворюваності та смертності в країні й регіоні, виявленні найбільш поширених і зростаючих захворювань, які будуть формувати споживчий попит [12, с. 49]. При цьому необхідно враховувати наявність національних і регіональних програм у сфері охорони здоров'я, механізмів реімбурсації (англ. *reimbursement* - виплата компенсації) споживачам лікарських засобів.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Основний результат статті полягає у визначенні кількісних і якісних оцінок економічної ємності фармацевтичного ринку України та розробці рекомендацій з її збільшення.

1. Економічна ємність фармацевтичного ринку України формується на $\frac{3}{4}$ за рахунок імпортованих товарів і лише на $\frac{1}{4}$ в результаті виробництва основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів. Зазначена підгалузь національного господарства виявляє більшу стійкість до внутрішніх і зовнішніх шоків порівняно з переробною промисловістю і промисловістю загалом. Протягом 2011-2017 років економічна ємність основних видів препаратів лікарських зростає (за виключенням антибіотиків і препаратів лікарських, що містять: пеніциліни або їх похідні, інші антибіотики, інсулін, йод або його сполуки, хітин), а їх конкурентоспроможність забезпечується ціновими перевагами порівняно з зарубіжними аналогами.

2. Кількісні показники зростання фармацевтичного ринку вступають у суперечність із його якісними оцінками: імпортна залежність, власне виробництво генериків, випуск традиційних для ринку фармацевтичних товарів, впровадження інновацій у формі нової для підприємства продукції, висока ланковість перепродажу товарів на оптовому ринку при їх повільній оборотності.

3. Механізми регулювання економічної ємності фармацевтичного ринку зводяться до розробки і реалізації програм імпортозаміщення лікарських засобів, розбудови інноваційної інфраструктури, створення науково-виробничих кластерів, дотримання стандартів *GMP*, стратегічного планування інноваційного портфелю нової продукції для ринку відповідно до його потреб.

Метою подальших досліджень є розробка механізмів регулювання конкурентоспроможності фармацевтичного ринку України в умовах євроінтеграції.

Список використаних джерел:

1. Воскобійник Ю. П., Гаваза Є. В. Ємність ринку органічної продукції в Україні. *Агроінком*. 2013. № 4-6. С. 7-10.
2. Мінцер О. П., Бабінцева Л. Ю. Інформатизація охорони здоров'я та функціонування фармацевтичних ринків. *Запорозький медичний журнал*. 2013. № 1. С. 124-125.
3. Мнушко З. М., Попова Ю. В., Тіманюк І. В. Багатошарова штучна нейронна мережа в прогнозуванні ємності фармацевтичного ринку. *Клинічна інформатика і телемедицина*. 2009. Т. 5, Вип. 6. С. 69-74.
4. Голубка В. М. Механізми регулювання фармацевтичного ринку: сутність, класифікація та роль у забезпеченні конкурентоспроможності. *Економічний форум*. 2015. № 2. С. 18-24.
5. Пересадько Г. О. Економетрична модель оцінювання ємності ринку продукції промислових підприємств України. *Сталий розвиток економіки*. 2015. № 2. С. 323-333.

6. Никітіна П. А., Жуковська О. А. Економіко-математичне моделювання ємності ринку та ринкової частки компанії. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2016. № 13. С. 546-550.
7. Джоджуа Р. А. Формування цінності клієнта на ринку фармацевтичної продукції. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2011. Вип. 2. С. 596-606.
8. Артамонова Г. Реалії ринку фармацевтичної продукції в Україні. *Товари і ринки*. 2012. № 2. С. 26-32.
9. Назаров Д. С. Тенденції розвитку внутрішнього ринку фармацевтичної продукції України та перспективи створення вітчизняних високотехнологічних фармацевтичних виробництв. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2014. Вип. 119(1). С. 170-180.
10. Державна служба статистики України. Економічна статистика. Економічна діяльність. Промисловість. К., 2018. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/prom.htm (дата звернення 10.01.2018)
11. Державна служба статистики України. Економічна статистика. Ціни. К., 2018. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/cit.htm (дата звернення 10.01.2018)
12. Жадько С. В. Формування інноваційного портфелю фармацевтичних підприємств на основі вивчення зовнішніх та внутрішніх чинників. *Управління, економіка та забезпечення якості в фармації*. 2013. № 1. С. 46-50.